

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Linda Mariana, Sive De B. Virgine Lindensi

Clagius, Thomas

Coloniae Vbiorvm, 1659

IV. Lindae Marianaе ipse situs, ac loci conditio amaenitatem juxta ac religionem spirat.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11544

CAPUT IV.

*Ipsæ Lindæ Marianæ situs, ac loci conditio, amantatem juxta
ac Religionem spirat.*

Magnam persæpe rebus gratiam adjicit ipsa loci conditio atque situs; Lindensi verò sacello, quemadmodum plerumque & aliis Deiparæ Virginis alibi positæ Ædibus, miram insuper addit venerationem, sacro quodam horrore permixtam. De sacra Divæ Hallensis Æde, non aliâ fuit Justo Lipsio experientiâ atque testimonio opus, cum abundaret proprio. Cum veni, inquit ipsemet (a) & calidè Templum adii, ac preces capi fundere; sensi trepido quoddam gaudium, & mixtâ veneratione, corpus animumq; percelli; & palpavi in loco Numen esse, quod, vel ignavis mentibus se superfundat. Et alibi (b) Ornatum (inquit de sacello Hallensis Templi Deiparæ sacro) à donariis & tabulis votivis habet, religionem à se, & nescio, quomodo ingredienti eâ tangit. De sacello, quin universim de ipso Lindæ Marianæ loco, non possunt, unâ mecum, non fateri plurimi, qui id unâ experti sunt, ac quotidie propè experiuntur. Evenire quippe solet, iis potissimum, qui nusquam antè locum sacrum accesserant, ut, simul ac virentes in propinquo silvulas atque lucos emensi, in sacra Ædis, atque ad eò loci ipsius conspectum venerint, tantundem animo hauriant pii cujusdam sensus, venerationis, horrorisque sacri, quantum de ipso loco libarant oculis: ipsa quippe loci facies, quiddam amæni juxta ac sani ex se videtur spirare. Hinc enim, ab ortu perinde atque occasu,

(a) cap. 1. (b) cap. 4.

prorensi in longum colles gemini, modicè in altum flexi, vallem, quæ sub ipsum Orientis collem Deiparæ sacellum amplectitur; pinetis variâ arborum stirpe non nihil intertextis, & quasi coloniis hinc inde ductis, atque arte quâdam, propè in quincuncem saris, utrinque leviter stringunt: inde verò gemini itidem Lacus, Virbellus à Borea, & Denaus ab Austro, vallem eandem rivulo perenni (qui in hunc ex illorum sese, tum pisces ultro citroque commeantes evolvit) ita rigant; ut simul, vel ex ipsa quoque una valle spectantiû, oculos mira perfundant voluptate; & quasi tacitè, illud (quod Græca Ecclesia in Menæis 3. Januar. sancti Sabæ verbis Deiparæ occinit) communibus rivuli susurris videantur ingeminare. Tu, ô sponsa Numinis, aqua in vitam aeternam salientis, atque vitam eandem in cunctos homines derivantis, publicum quoddam labrum, umbraculumq; fontanum existis. (a) Vel certè illud, quod eadem Ecclesia S. Theophanis verbis 17. Januarii modulatur. *MARIÆ immaculatae, & omnium sanctissimæ Virgini, faustâ plaudantia acclamatione.* Ex ipsa enim, donorum caelestium, quæ vitam humanam excedunt, scaturigo nobis promanat; ut quæ est torrens quidam bonitatis divina. (b) Quòd si quis, porrò etjam in fontes atque scaturigines, in eadem

B

valle

(a) Apud Simonem Vagnereckium Chil. 1. Cent. 1. num. 17. ὕδατ' ἄλλομένε εἰς ἀθανάσιον ἑσθῆσιν σκηνώμα, τὴν πηγὰς ἑσθῆσιν τῶν ζώων τοῖς ἀνθρώποις, θεοῦ μυστηρίου.

(b) Apud eundem Cent. 1. num. 114. Μαρίαν, τὴν ἀχραντὸν ἔκ παναγίαν ἀνευφημήσωμεν. δι' αὐτῆς γὰρ ἡ χάρις ἡμῖν πηγάζει τῶν ὑπὲρ πάντων δωρεῶν, ὡς ἐκ χειμάρρου, τῆς θείας χρηστότητος.

valle pluribus locis erumpentes, & quemadmodum suo loco videbimus, ad medicandos tum reliqui corporis, tum oculorum morbos perquam salutares, respexerit; vix se cohibebit (præsertim quando unâ adventantium in publicis supplicationibus intuebitur choros) quin cum eadem Ecclesia, verbis S. Josephi, Deiparam interpellet: *Decantandis tibi laudibus intentos, & chorum instituentes sacratum, ô DEIPARA, quæ es Fons vivus ac perennis, in divina, quàm de te habent, existimatione confirma. gloriosi, q̄, in celo dignare coronâ* (a) Tantam loci amœnitatem, ipsum Deiparæ sacellum, colli, uti diximus, Orientem versus subiectum, & adjacentem non nihil hinc inde despectans vallem, cujusdam instar diadematis coronat; & omnium ad sese oculos, præ cæteris rapit. Et quid ni rapiat, cum pauca, quæ ad aliorum, etiam non satis sacrorum, amœnitatem locorum facere possint, hinc desiderentur. In sacrosancta Æde Lauretana, Turfellino (b) ad loci ipsiusque Ædis amœnitatem plurimum facere videtur; quod, si quâ usquam, ad quatuor mundi cælique regiones, ex Mathematicorum disciplina sita sit; ut sol sub occasum, per fenestrâ, Angeli quondam ingressu nobilem, veluti vespertinus saluator ad B.V. accedat, quando matutinus esse nequit, objectu parietis exclusus. Atqui et jam in sacro Deiparæ Lindenensis sacello, examulsum propè ad easdem mundi cælique Regiones posito, non modo vespertinus, verùm & matutinus, & meridianus, &

(a) 3. Ianuar. ex cent. I. num. 18. τῆς σῆς ὑμολόγησθε θεοτόκε, ὡς ζωσα καὶ ἀφθονος πηγῆ, θίασον συγκροτήσαντα πνευματικόν, σεβάσωσιν ἐπὶ τῆς θείας δόξης σου, καὶ σεφάνια δόξης αἰξίωσον. (b) lib. I. cap. 10.

(sub solstitium æstivum) aliquantum etiam Aquilonaris saluator accedit sol. Ad Bellifontanam DEIPARÆ Ædem, plurimum Ericio Puteano, qui historiam scripsit, loci amœnitatem commendat, scaturiginum fontiumque, à quibus loco nomen, ubertas. Ad D. Weyerensis Friderico Fornerio (a) tantundem confert, quod vallis interjaceat per amana, fontium scaturiginibus, & stagnis ac lacubus visenda, & collibus feracissimis per gyrum cincta. Colles apud Lindam Marianam ulque adeò feraces ac fructiferi esse necdum possunt, quibus vario arborum genere hæctenus conveltitis, satis fuit jucundissimam toti loco lœnam prætexere. Si tamen cultus accesserit, ne illi quidem ad hortos ac struenda pomaria inutiles aut incommodierunt. Vallis, tametsi fertiliorem habeat glebam, superiore tamen ævo, quo sacellum & locus squalebat desertus, in paludem pene desierat prorsus inertem. Arubi, paucos ante annos, manus admotæ tandem sunt, & fossæ atque incilia suis locis orta, pravum exfluxerunt humorem, arboresque & virgulta (quæ integro propè seculo, tanquam spuria vitulina adoleverant) excisa vel etiam stirpitus revulsa sunt, jam vallis non gramini modo atque ole-ribus, verùm & struendis ad voluptatem deliciasque hortis, idoneum exhibet fundum: qui sicut non nihil jam excultus est, ita diligentiosem sperat, adeoque suspirat cultorem. Quantum enim cultor naviter adhibuerit industriæ, tantundem & loco sacro decoris, & sibi commodi atque fructus, nec minùs afferet peregrinis, & quibuscumque tandem advenis, voluptatis atque

(a) lib. I, cap. 6.

amanitatis. Ego, si quid veterum juxta ac recentiorum placitis geographorum est dandum, vix ullum, toto pene universo, amaniorem, & ad usus humanos commodiorem invenio locum, quam sit Bosphorus Thracius: quem, sicut Constantinus M. nova Roma, ex suo appellata nomine, ornandum; ita Petrus Gylius justo & erudito volumine, cum aliis de causis, tum ob singularem amanitatem, celebrandum sibi sumpsit. Mihi quidem etsi omnino non sit *fas parva componere magnus* (nam Bosphorus centum sexaginta stadia longus est, quæ faciunt terna millia Germanica cum bessa; latus verò stadia quatuor, quæ faciunt quingentas passus) licebit tamen in LINDA MARIANA aliquam Bosphori illius quasi imaginem intueri, Bosphorus gemino, hinc Ægæo, illinc Euxino mari clauditur; Linda hinc atque inde, gemino substringitur lacu; Bosphorum Propontis Pontus Euxini finis, principium Ægæi ex altero in alterum mare sese evolvens, medium interluit; Propontidem ad Lindam itidem exhibet, rivulus, cum pisces ultra citroque, tum semetipsum ex uno in alterum lacum exonerans. Bosphorus Regiâ Constantini M. urbe quasi coronâ quâdam præcingitur; nos facellum Dei paræ diadematis instar toti loco Lindensi impostum videmur nobis intueri. Bosphorus cum quovis quâ latè patet orbis, de amanitate certat loco: sed neque amanitas, gratia, jucunditas & suavitas, quæ ad Lindam Marianam oculos animosque omnium patitur, cuiquam minori, è vicinioribus præsertim locis, facile concedet. Jam verò, ut commoda, quæ ad usus pertinent quotidianos ac vulgares, majora ho-

min

minibus afferat Bosphorus; certè, quæ apud Lindam Marianam, non in animos modò, verùm & in corpora redundant mortalium, tanto sunt ampliora atque angustiora, quanto sacra antestant profanis, cælestia terrenis, fluxis atque labentibus æterna, divina denique humanis. Ad extremum (quod ad situm utriusque loci maximè facit, quodque hujus causæ proprium est) Bosphorus Thracius inter Asiam & Europam limes est; ita ut Chalcedon urbs, Bosphoro orientem versùs adjacens, Asiam aperiat, quemadmodum Constantinopolis, olim Bizantium occasum versus aperit Europam: at verò LINDA MARIANA, quanquam in Ducatu Prussiæ tota sit, quia tamen toto, quæ è meridie in Boream quàm maximè protenditur, fundum Episcopi-Varmiensis occasum versus radit, haud injuriâ pro Limite inter utramque provinciam centeri potest. Ipsius certè Religionis Catholicæ, hoc præsertim infelici seculo, limes omnino est. Tamen si enim per omnem ubique Ducatum, præ Lutheranorum quoque commentis, quæ Augustinâ Confessione circumscribuntur, primas Ecclesiæ Catholicæ, etiam civili jure, obtineat partes; adhuc tamen malum à Lutheri Pseudo-evangelio satum germen, plurimum mortalium in Ducatu illo obsidet mentes, ut de Orthodoxo populo, *appareant rari tam vasto in gurgite nantes*. Spes tamen est haud dubia, vel ab hac LINDA MARIANA, quæ super gurgitem ita vastum, Phari instar divinitus posita est, sicut olim in alias plures provincias, ita deinceps in Ducatum Prussiæ, quaquaversum Catholicæ Ecclesiæ lumen ac splendorem longè lateque processurum.

B 3

CAPUT